תלמוד בבלי מסכת נדרים דף ד עמוד ב

ואיבעית אימא: מאי חדושיה? משום דלא מתפיסו בנדר, והא דקא קשיא לך חטאת חלב! חטאת חלב קאתיא לכפרה, חטאת נזיר למאי אתיא? **והרי חטאת יולדת, דלא אתיא לכפרה, ועבר עלה משום בל תאחר! ההיא קא שריא לה למיכל בקדשי'**.

תוספות מסכת נדרים דף ד עמוד ב

ההיא קא שריא ליה למיכל בקדשים - אף על גב דנזיר נמי שרי ליה (נמי) לשתות ביין אין זה מצוה **אבל לאכול בקדשים מצוה היא דכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם הלכך שייך ביה**.

פירוש הרא"ש מסכת נדרים דף ד עמוד ב

קא שריא לה למיכל בקדשים. **שאכילת קדשים מצוה היא דכתיב ואכלו אותם אשר כפר בהם ועוד שלא יבואו לידי נותר**:

הר"ן מסכת נדרים דף ד עמוד ב

קשריא לה למיכל בקדשים - כדכתיב וכפר עליה הכהן וטהרה **ואכילת קדשים מצוה היא כגון אכילת פסחים דהאשה נמי מחייבא**.

ספרא צו פרשה ב

(יא) **מצות תאכל** מה ת"ל לפי שנאמר יאכלוה **אין לי אלא כולה מנין אף מקצתה, תלמוד לומר תאכל, אפילו כל שהוא**.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מח עמוד ב

תנו רבנן: מנין לברכת המזון מן התורה? שנאמר: +דברים ח'+ ואכלת ושבעת וברכת - זו ברכת הזן, את ה' אלהיך - זו ברכת הזמון, על הארץ - זו ברכת הארץ, הטובה - זו בונה ירושלים, וכן הוא אומר: +דברים ג'+ ההר הטוב הזה והלבנון, אשר נתן לך - זו הטוב והמטיב. אין לי אלא לאחריו, לפניו מנין? אמרת קל וחומר, כשהוא שבע מברך - כשהוא רעב לא כל שכן? רבי אומר: [אינו צריך], ואכלת ושבעת וברכת - זו ברכת הזן, אבל ברכת הזמון - +תהלים ל"ד+ מגדלו לה' אתי נפקא, על הארץ - זו ברכת הארץ, הטובה - זו בונה ירושלים, וכן הוא אומר ההר הטוב הזה והלבנון, הטוב והמטיב - ביבנה תקנוה. אין לי אלא לאחריו, לפניו מנין? תלמוד לומר: אשר נתן לך - משנתן לך. רבי יצחק אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר +שמות כ"ג+ וברך את לחמך ואת מימיך, אל תקרי וברך אלא וברך, ואימתי קרוי לחם - קודם שיאכלנו. **רבי נתן אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר: +שמואל א' ט'+ כבאכם העיר כן תמצאון אותו בטרם יעלה הבמתה לאכול כי לא יאכל העם עד באו כי הוא יברך הזבח אחרי כן יאכלו הקראים**. וכל כך למה? לפי שהנשים דברניות הן. ושמואל אמר: כדי להסתכל ביפיו של שאול, דכתיב: +שמואל א' ט'+ משכמו ומעלה גבה מכל העם. ורבי יוחנן אמר: לפי שאין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא.

רש"י מסכת ברכות דף מח עמוד ב

כי הוא יברך הזבח ואחרי כן יאכלו הקרואים - **למדך שטעון לברך לפני אכילה, על הזבח הוא אומר: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול את הזבח, והיכן צונו - והבשר תאכל** (דברים י"ב).

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נט עמוד א

ואין לך דבר שמתעכב אחר תמיד של בין הערבים אלא קטרת, ונרות, ופסח, ומחוסר כפורים בערב הפסח שטובל שנית ואוכל את פסחו לערב. **רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר: אף מחוסר כפורים בשאר ימות השנה, שטובל ואוכל בקדשים לערב**. בשלמא לתנא קמא: יבא עשה דפסח שיש בו כרת, וידחה עשה דהשלמה שאין בו כרת. **אלא לרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא, מאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה?** - אמר רבינא אמר רב חסדא: הכא בחטאת העוף עסקינן, שאין למזבח אלא דמה. רב פפא אמר: אפילו תימא בחטאת בהמה, מעלה ומלינה בראשו של מזבח.

רש"י מסכת פסחים דף נט עמוד א

בשאר ימות השנה - אם הביא שלמי נדבה קודם התמיד, והוא היה מחוסר כפורים, ואם לא יביא כפרתו לא יאכל את שלמיו, **דכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם, אלמא: אכילת קדשים עשה היא, בין הנאכלים לכהנים בין הנאכלים לישראל**.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קכא עמוד א

משנה. בירך ברכת הפסח - פטר את של זבח, **בירך את של זבח** - לא פטר את של פסח, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: לא זו פוטרת זו, ולא זו פוטרת זו.

רשב"ם מסכת פסחים דף קכא עמוד א

משנה.

ברכת הפסח וברכת הזבח מפרש בתוספתא זבחים איזה ברכת הפסח בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול הפסח **אי זו היא ברכת הזבח בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול הזבח. והאי זבח היינו חגיגת י"ד הבאה עם הפסח אי נמי נדרים ונדבות שהקריב ערב הפסח ואוכלן בלילי הפסח**:

פלוגתא דרבי ישמעאל ור' עקיבא מפרשינן טעמא בגמ':

תלמוד בבלי מסכת יומא דף לט עמוד א – עמוד ב

תנו רבנן: ארבעים שנה ששמש שמעון הצדיק היה גורל עולה בימין, מכאן ואילך - פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל. והיה לשון של זהורית מלבין, מכאן ואילך פעמים מלבין פעמים אינו מלבין. והיה נר מערבי דולק, מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה. והיה אש של מערכה מתגבר, ולא היו כהנים צריכין להביא עצים למערכה חוץ משני גזירי עצים, כדי לקיים מצות עצים. מכאן ואילך - פעמים מתגבר פעמים אין מתגבר, ולא היו כהנים נמנעין מלהביא עצים למערכה כל היום כולו. **ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע, ויש אוכלו ומותיר. מכאן ואילך נשתלחה מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, וכל כהן מגיעו כפול, הצנועין מושכין את ידיהן והגרגרנין נוטלין ואוכלין**. ומעשה באחד שנטל חלקו וחלק חבירו, והיו קורין אותו בן חמצן עד יום מותו. אמר רבה בר (בר) +מסורת הש"ס: [רב]+ שילא מאי קרא - אלהי פלטני מיד רשע מכף מעול וחומץ. רבא אמר: מהכא - למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ, אשרו חמוץ ואל תאשרו חומץ.

תוספות ישנים יומא לט.

שמגיעו כפול הצנועין מושכין ידיהם. **אומר רבי דדוקא מגיעו כפול אבל בכזית לא היו מושכין ידיהם כי דימו לקיים מצות אכילה אבל כאן לא היה מצות אכילה לגמרי כיון שאין שם אלא כפול ולא היו שביעין וא״ת היכא דמגיעין [כפול ושביעין] כדאמרינן בריש פסחים (דף ג:) איך מיקיימא מצות אכילה י״ל דלא בעי כזית לגמרי אלא כזית עדיף וחשיבא אכילה ולכולם לא היו יכולין לחלק כשוה:**

חידושי הריטב"א מסכת יומא דף לט עמוד א

וכל כהן שמגיעו כפול צנועין מושכין ידיהם, **פירש ר"י ז"ל וכן נראה מפירוש רש"י ז"ל דדוקא כהן שמגיעו כפול אבל מגיעו כזית שיש בה מצות אכילה לא היו מושכין ידיהם, אבל כפול לא היתה בו מצות אכילה כיון שאין בו שביעה**, וא"ת אם כן מאי עדיפותא דבשעת ברכה דאמרינן דכל כהן שמגיעו כזית יש אוכל ושובע, וכי תימא דהתם אוכל ושובע בכזית ואילו הכא אינו שבע אפילו בכזית הוה ליה למיתני בהדיא הכי, **וכי תימא כדפירש רש"י ז"ל דבימי שמעון אם מגיעו כפול לא היו מושכין ידיהם, הוה ליה למיתני הכי**, ויש שגורסים ברישא וכל כהן שמגיעו כפול, אבל אין כן בכל הספרים, **אבל י"ל דכיון דבשעת ברכה כל כהן שמגיעו כזית היה אוכל ושובע ממילא שמעינן דכשמגיעו כפול לא היו מושכין ידיהם ממנו שהרי ברכה יש בו ואם אינו שובע יהיה סועד מיהת, ונקט בכזית משום דרובן היה מגיע להם כזית מפני שהיה הלחם מתברך ולאשמועינן רבותא דאפילו בכזית איכא פעמים שביעה ופעמים הותרה**.

מהרש"א חידושי אגדות מסכת יומא דף לט עמוד א

וכל כהן שמגיעו כזית יש כו'. נ"ל דכצ"ל **ור"ל דזאת היתה הברכה שמגיע לכ"א מהם כזית שהוא שיעור ברכה גם שאינו כדי שביעה** כדאמרי' פ' מי שמתו ולא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וגו' והם מדקדקים בעצמם עד כזית ולכך היה הברכה בעומר כו' **שגם בכזית יש אוכלו ושבע ויש שהותיר אבל מכאן ואילך נשתלחה המארה בהן ולא הגיע לכ"א כזית שהוא שיעור ברכה רק הגיע לכל א' וא' כפול ולא היה שבע ביה** ולכך הצנועין היו מושכין ידיהם ופירוש רש"י בע"א:

חדושי מהר"ץ חיות מסכת יומא לט.

רש"י ד"ה וכל כהן מגיעו כפול. נ"ב פרש"י כאן דפול פחות מכזית מאחר שראו שאינו משביע הצנועים משכו ידיהם אולם בקדושין נ"ג פרש"י כיון דליכא כזית למאי חזי ע"ש. **והיינו דאע"פ דאכילת קדשים מצוה בכל זאת פחות מכזית לא הוי מצוה כלל**. ועיין ריטב"א כאן ובחידושי הבאתי מכאן ראיה לפשוט ספקו של הגאון בעל שבות יעקב. **מי שאין לו לצורך מצוה רק פחות מכשיעור אם עכ"פ עושה קצת מצוה במה שאוכלו. או ליכא מצוה כלל ע"ש ומכאן מוכח דליכא מצוה מה לי אם היה שבע ע"י אכילת פסול**. ועיין מהרש"א כאן שהתעורר בזה **והאמת דבימי שמעון הצדיק היה ברכה והיה מגיע לכל אחד כזית כמ"ש הריטב"א. והגאון מהר"מ סופר ז"ל שהיה אב"ד דק"ק פרעסבורג דחה דברי. דבאמת אפשר לומר בכל אכילת מצוה אם אין כזית מן מצה או מרור. חייב לאכול עכ"פ כל מה שמוצא אפילו פחות מכשיעור. ושאני לחם הפנים דאינו מצוה המוטל על הפרט רק המצוה על כל כהני בית אב שיתאכל לחם הפנים. ואם נתאכל ע"י אחר ג"כ נתקיימה המצוה ומפ"ז משכו ידיהם ונכון:**

רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות הקדמה

הלכות מעשה הקרבנות. יש בכללן שלש ועשרים מצות, עשר מצות עשה, ושלש עשרה מצות לא תעשה. וזה הוא פרטן: (א) לעשות העולה כמעשה הכתובים על הסדר. (ב) שלא לאכול בשר עולה. (ג) סדר חטאת. (ד) שלא לאכול מבשר חטאת הפנימית. (ה) שלא יבדיל בחטאת העוף. (ו) סדר האשם. (ז) **שיאכלו הכהנים בשר קדשי קדשים במקדש**. (ח) שלא יאכלום חוץ לעזרה. (ט) שלא יאכל זר מקדשי קדשים. (י) סדר השלמים. (יא) שלא לאכול בשר קדשים קלים קודם זריקת דמים. (יב) לעשות כל מנחה כסדר מעשיה הכתובים בתורה. (יג) שלא ישים שמן על מנחת חוטא. (יד) שלא יתן עליה לבונה. (טו) שלא תאכל מנחת כהן. (טז) שלא תאפה מנחת חמץ. (יז) שיאכלו הכהנים שירי מנחות. (יח) שיביא אדם כל נדריו ונדבותיו ברגל שפגע בו ראשון. (יט) שלא יאחר נדרו ונדבתו ושאר דברים שהוא חייב בהן. (כ) להקריב כל הקרבנות בבית הבחירה. (כא) להביא קדשי חוצה לארץ לבית הבחירה. (כב) שלא ישחוט קרבנות חוץ לעזרה. (כג) שלא להקריב קרבן חוץ לעזרה. וביאור מצות אלו בפרקים אלו.

<u>רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק י</u>

הלכה א

אכילת החטאת והאשם מצות עשה שנאמר ואכלו אותם אשר כופר בהם, הכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, **והוא הדין לשאר הקדשים שאוכלין אותן הכהנים שאכילתן מצוה.**

הלכה ב

וכן אכילת שירי מנחות מצות עשה שנאמר והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו.

הלכה יא

היתה להם אכילה מועטת אוכלין עמה חולין ותרומות **כדי שתהיה נאכלת עם השבע**, **היתה להן אכילה מרובה** אין אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שלא תהיה נאכלת אכילה גסה, וכן בשירי המנחות.

הלכה טו

ולמה חלק הכתוב במנחות בין מנחות האפויות ומנחת הסלת, שהרי באפויות הוא אומר כל המנחה אשר תאפה בתנור לכהן המקריב אותה לו תהיה, ובמנחת הסלת הוא אומר וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו, **שהאפויה כשחולקין אותה אנשי בית אב כל שיגיע לו חלקו אפילו כזית פת הרי הוא ראוי לו שהרי אוכלו מיד, אבל הסלת אם יחלקוה ביניהן נמצא מגיע לזה מלא כפו סלת או פחות שאינו ראוי לא ללוש אותו ולא לאפותו** לפיכך היה עולה על הדעת שיחלקו מנחה כנגד מנחה ולא יחלקו מנחה זו בפני עצמה על כל אנשי בית אב, **הוצרך הכתוב לומר בה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו לומר שיחלקוה בפני עצמה, מכאן אמרו חכמים אין חולקין מנחה כנגד מנחה אפילו מעשה מחבת כנגד מעשה מחבת או סלת כנגד סלת, אלא כל אחת ואחת חולקין שיריה בפני עצמה.**

<u>רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ח</u>

הלכה ג

מצוה מן המובחר לאכול בשר הפסח אכילת שובע, לפיכך אם הקריב שלמי חגיגה בארבעה עשר, אוכל מהן תחילה ואחר כך אוכל בשר הפסח כדי לשבוע ממנו, **ואם לא אכל אלא כזית יצא ידי חובתו**, וכן אכילת בשר פסח שני בלילי חמשה עשר לחדש אייר מצות עשה, שנאמר בו על מצות ומרורים יאכלוהו.

<u>השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שכחת העשין</u>

מצוה ראשונה שנצטוינו לאכול מעשר שני ובכורות בירושלם לפני האל יתעלה והוא אמרו (פ' ראה יד) ואכלת לפני י"י אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך. וזו מצוה מן המצות היא גדולה מאד שנתן בה טעם (שם) למען תלמד ליראה. ואמרו (ספרי) מגיד שמעשר שני מביא את האדם לידי תלמוד תורה. וצוה בה עוד (שם) ושמחת אתה וביתך. ואני תמה על הרב בזו. ואם אולי היה דעתו שאינן אלא למנוע אכילתן חוץ לירושלם והוא הלאו שמנאו הרב במצות קמ"א שלא לאכול מעשר שני חוץ לירושלם, והלא הוא ז"ל המונה לאוין מכלל עשה בחשבון מצות עשה (ערמב"ן שרש ו). ועוד שזו באמת מצוה קבועה. **ובגמר פסחים (נט א) אמרו** ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף מחוסר כיפורים בשאר ימות השנה שטובל ואוכל בקדשים לערב, יאמר שמקריב לאחר תמיד שלבין הערבים כדי שיאכל בקדשים, והקשו עליו מכדי האי עשה והאי עשה מאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה. **<u>נתבאר כי אכילת הקדשים לבעלים ולראוי לאוכלן עשה. וכמו שהוא עשה לכהנים בחטאות ובאשמות [מ"ע פט] כך הוא לבעלים בחלק הראוי להם</u>**. וכבר זכרה בעל ההלכות [אות קכו - ז] אמר לאכול קדשים ומעשר שני בירושלם. והנראה שהן נמנות שתים:

<u>שו"ת שאגת אריה (ישנות) סימן צו</u>

...וש"מ דהאי אא"כ כתוב' בצדה בצדה סמוכים זה לזה ממש קאמר כמו כלאים בציצית דכתיב לא תלבש שעטנז וסמיך לי' גדילים תעשה לך **וא"כ הא וודאי לית הלכתא כוותיה דר' יוסי דהא בכולה תלמודא משמע דעשה דוחה ל"ת אף על גב שאינה כתובה בצדה הלכך מ"ע דמצה דוחה ל"ת דחדש**.

אלא אכתי ק"ל מהא דאמר בפ' כ"צ (ד' פג) אר"י א"ר כל הגידין בשר חוץ מגידי צואר תנן העצמות והנותר והגידין ישרפו בט"ז הני גידין ה"ד אילימ' גידי בשר ניכלינהו ואי דאיתותר היינו נותר אלא פשיטא גידי צואר אי אמרת בשלמא בשר נינהו אמטו להכי בעי שריפה אלא אי אמרת לאו בשר נינהו ל"ל שריפה. ומ"ל בגיד הנשה ואליבא דר"י דאמר אינו נוהג אלא באחת ומספקא ליה אי בשל ימין או בשל שמאל א"נ בהוכרו ולבסוף נתערבו או בשומנו של גיד או בגיד החיצון דאינן אסורן אלא מדרבנן. **השתא ניתי עשה דפסח דאוכלו את הבשר ונידחי לל"ת דגיד הנשה וכ"ש דשומנו של גיד וגיד החיצון דאינן אלא מדרבנן ניתי עשה דואכלו ולידחי אותם <u>דהא מצות עשה דואכלו על כל הפסח קאי ולא על כזית ממנו דהוא שיעור אכילה כדמוכח בספ"ט דזבחים (ד' צז) גבי כל אשר יגע בבשרה יקדש אם פסולה היא תפסול דפריך וניתי עשה כלומר דאכילת קדשים וידחה ל"ת והרי אף על גב דיש שם בשר הרבה מן הקרבן שלא נפעל אפ"ה אמרי' ניתי עשה כו'</u>** ורבא שני התם אין עשה דוחה ל"ת שבמקדש ומייתי לה מדכתב רחמנ' ועצם לא תשברו בו בפסח שני לעצם שיש בו מוח ולא אמרינן ניתי עשה דואכלו ולידחי ל"ת דועצם לא תשברו **ש"מ דעשה דואכלו על כל הבשר קאי דהא הרבה בשר לבד ממוח יש ואי דלא רבי רחמנ' ה"א דעשה דואכלו דוחה ל"ת דועצם לא תשברו וכ"כ קצת מזה למעלה סי' פ"א וה"נ ניתי עשה דאכילת פסח וידחה ל"ת דגיד הנשה אבל אי אמרת דאין עשה דקודם הדיבור כו' א"כ א"א לעשה דואכלו שהוא קודם הדיבור לדחות ל"ת דגיד הנשה שהוא לאחר הדיבור לרבנן דס"ל בס"פ גיד הנשה בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו. והא ליכא למימר דאה"נ דמה"ת מותר לאכול גיד הנשה של פסח דאתי עשה ודחי ל"ת ומדרבנן גזרו עליו גזירה אטו שלא במקום מצוה** דא"כ למה לי לאוקמי כר"י הא אפילו כרבנן נמי אתיא כיון דמה"ת בני אכילה בפסח נינהו לפיכך בעי

שריפה וגם למה לי לאוקמי בגיד החיצון או בשומנו דאינן אסורין אלא מדרבנן הא אפי' גיד הנשה גופי' בפסח אינו אסור אלא מדרבנן גם הא דקאמר התם תפשוט דר"י מספקא ליה כו' דהיתר' ניכליה ודאיסור נשדייה וכי אפשר למשדייה כיון דמה"ת בר אכילה הוא וחל עליו איסור נותר ובע"כ בעי שרפה **אלא ש"מ דכיון דעשה דאכילת פסח עשה דקודם הדיבור הוא אינו דוחה לל"ת דגיד הנשה וכדברי התוס' אלא שגם לדעת התוס' לא א"ש דהא ס"ל לר"י שם בפ' גיד הנשה דמבני יעקב נאסר ג"ה וה"ל הל"ת נמי ל"ת דקודם הדבור וכמו שעשה דלאחר הדיבור דוחה ל"ת דכוותה ה"נ עשה דפסח דקודם הדיבור לידחי ל"ת דקודם הדבור דג"ה לר"י הואיל ושניהם שקולין הן בהא דקודם הדבור** וא"כ למאי דמוקי לה בגיד הנשה ואליב' דר"י אכתי תקשה דאסורא נמי נכול דיבא עשה וידחה לא תעשה והא ל"ל דהאי תנא ס"ל כר"י בחדא ופליג עליה בחדא כל כה"ג דרך הגמרא להקשות ולשנויי הכי בהדיא. **והא נמי ליכא למימר דאע"ג דאם שניהם לאחר הדבור עשה דוחה ל"ת אפ"ה כל היכא דשניהם לפני הדיבור אינו דוחה לפיכך אינו דוחה עשה דפסח לל"ת דגיד הנשה. והרי כה"ג קאמר רבא דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש אף על גב דהעשה נמי של מקדש היא ושניהן שקולין בהא. דהא ליתא דא"כ מנ"ל לרבא להוכיח דאין עשה דוחה לל"ת שבמקדש מדאין עשה דאכילת מוח הפסח דוחה ל"ת דעצם לת"ב דלמא התם ה"ט משום דעשה דאכילת פסח ה"ל עשה דקודם הדבור ואף על גב דהל"ת דועצם לא תשברו בו דפסח ראשון ה"ל נמי דקודם הדיבור מ"מ הא אמר אפילו בשניהם שקולין נמי אינו דוחה ועוד הא עשה דאכילת פסח נשנית לאחר הדבור** דכתיב ובשלת ואכלת וכל כה"ג אפי' התוס' מודים דעשה כזו דוחה ל"ת וכמש"ל מההיא דיבמות. ועוד קשה לי יותר מהא דתנן רפ"ז דחולין (ד' פט) גיד הנשה נוהג בארץ כו' ובמוקדשין ופריך בגמ' פשיטא משום דאקדשיה פקע ליה איסור גיד מניה ושקל וטרי בהא טובא. ויש לתמוה מאי פריך פשיטא אדרבה ה"ל לאקשויי לאידך גיסא אמאי נוהג במוקדשים ניתי עשה דאכילת קדשים וידחה ל"ת דגיד הנשה דהא האי תנא ס"ל יש בגידין בנ"ט כדאמר התם בגמ' וה"ל בכלל ואכלו את הבשר וזה צ"ע:

<u>צל"ח מסכת ביצה דף יט עמוד א</u>

ומדי עסקי בזה נפל במחשבתי לחקור <u>אם יש מצות עשה באכילת קדשים קלים כלל</u>[ח], ובתוספות זבחים דף צ"ז ע"ב ד"ה ניתי עשה משמע משטחיות דבריהם שאף בשלמים יש מצות עשה באכילתן ושייך בו תיתי עשה וידחה ל"ת. **אבל כאשר דקדקתי בדברי רבינו הגדול משמע שאין מצות עשה באכילת קדשים קלים** (זולתי בקרבן פסח שודאי אכילתו מצות עשה ועיקרו לאכילה בא), הן בדבריו בפרק עשירי ממעשה הקרבנות הלכה א' שכתב אכילת חטאת ואשם מצות עשה וכו' וה"ה לשאר קדשים שאוכלים אותם הכהנים אכילתן מצוה עכ"ל, **א"כ משמע להדיא קדשים קלים שנאכלים לכל אדם אין מצות עשה באכילתן ואפילו המורם מהם ג"כ אינו נאכל לכהנים לחוד אלא גם לנשיהם ולעבדיהם**. אבל בקרבן פסח כתב בפירוש בריש פ"ח מהלכות ק"פ אכילת הפסח מצות עשה. וכן מוכח עוד מדבריו בראש הלכות מעשה הקרבנות כאשר חישב כ"ג מצות שבהם כתב מצוה ז' שיאכלו הכהנים בשר קדשי קדשים במקדש ושוב לא ביאר כלל מצות עשה באכילת קדשים הרי שאין באכילת קדשים קלים מצות עשה. ובמס' פסחים דף ע"ב ע"ב דאמר ואלא רבי יהושע דתרומה כו' משמע דאכילת תרומה היא מצוה, וברמב"ם בריש הלכה תרומה כשחישב כל המצות שבהלכה זו לא מצאתי כלל שימנה אכילת תרומה למצות עשה. וראיתי ברמב"ם סוף הל' תרומות שכתב כל האוכל תרומה מברך ברכת אותו המאכל ואח"כ מברך אקב"ו לאכול תרומה, וכתב הכ"מ מאחר שאכילת תרומה מצוה פשיטא שיברך עלה.

ואולי כיון שאמרו בפסחים ריש דף ע"ג ע"א שדרשו עבודת מתנה אתן את כהונתכם [במדבר יח, ז] עשו אכילת תרומה בגבולין כעבודה במקדש וממילא כשם שהעבודה היא מצוה כך אכילת תרומה, ומינה דגם אכילת חזה ושוק של קדשים קלים כיון שהוא ממתנות כהונה איתקש לעבודה והוא מצוה, אבל בשר קדשים קלים שאינו מתנה לכהן אולי אין אכילתו מצוה. ואמנם כיון ששנינו בסוף מס' פסחים [קכא א] במשנה בירך את של פסח וכו' בירך את של זבח וכו' **א"כ מפורש שמברך על אכילת החגיגה אשר קדשנו במצות, וכן הוא ברמב"ם פ"ח מהל' חמץ ומצה הל' ז' <u>ש"מ שיש מצוה באכילתן</u>, וא"כ קשה למה לא חישבה הרמב"ם בריש הל' מעשה הקרבנות וכן בר"פ יו"ד שהבאתי דמשמע שיש חילוק בין קדשי קדשים לקדשים קלים**.

והנראה בעיני שהרמב"ם אין דרכו לכתוב בספרו כי אם שהוא נמנה במספר תרי"ג מצות, אבל ודאי יש כמה מצות שאין נמנין במנין תרי"ג מצות לפי השרשים שהשריש בספרו סמ"ק אבל עכ"פ הן מצות, וכל אלו לא פרט בהלכותיהן לומר שהם מצוה, ועיין בחיבורינו נודע ביהודה חלק או"ח, **ואולי גם אכילת תרומה ואכילת קדשים קלים הם בכלל זה. באופן שאני מסתפק אם שייך לומר באכילת תרומה ובאכילת קדשים קלים עשה דוחה ל"ת**[ט]

<u>שו"ת נודע ביהודה מהדורה תנינא - אבן העזר סימן קמא</u>

...**עוד זאת אני דן נגד תירוץ הרב שעה"מ ואני שואל היכן ראה ומהיכן למד דברייתא דיקדש להיות כמוה מיירי שהיה רק חצי זית פיגול בשעת שנגע ונבלע בבשר קודש ודלמא מיירי שבשר פיגול היה בו כמה זיתים רק שנבלע בתוך הבשר כשר רק זית ומזה שפיר למדין מקרא דהיתר מצטרף לאיסור** דמדכתיב כל אשר יגע בבשרה יקדש מכלל דגם בשר הכשר נעשה פיגול ע"י בליעתו ואם אכל ממנו כזית אף שלא נבלע בו אלא חצי זית מבשר פיגול מצטרף להשלים לכזית אבל מתחלה בשעת נגיעתו ובליעתו היה בבשר או בשומן פיגול כמה זיתים וא"כ היה בכלל על כל החתיכה איסור וחיוב לאו דהא היה שיעור שלם ותיכף כשיצא ונפרד החצי זית נכנס בתוך הבשר באותו רגע ההיתר מצטרף לאיסור **א"כ מעולם לא היה פחות מכשיעור דקודם הנגיעה והבליעה היה כאן חתיכת בשר פיגול גדול בשיעור זית וכשנפרד ממנו חצי זית נכנס תיכף בבשר קודש כשר והיה בו כדי לצרף ההיתר עם האיסור א"כ לא היה רגע שלא היה בו חיוב לאו**. הן אמת אם היה נרמז בקרא דמיירי שהיה כאן רק חצי זית בשר או שומן פיגול ואותו חצי זית נגע ונבלע בבשר כשר שפיר היה מקום לסברת הרב שעה"מ לומר שקודם שנבלע לא היה בו איסור לאו דכבר היה חצי שיעור אבל כיון שאין זה מוכח א"כ מנ"ל להגמרא להקשות דיבוא עשה וידחה הל"ת וכי לא מצי לאוקמי הקרא שנבלע בו זית שלם ואפ"ה נפקא לן דהיתר מצטרף לאיסור דכיון

דאמר קרא יקדש לדרוש מיניה שיהיה כמוה מכלל דאפילו אם אכל רק כזית מהך תערובת ג"כ חייב אף שבהך זית אי אפשר להיות כולו פיגול דהא אית ביה ג"כ בשר קודש כשר אפ"ה אמרינן להיות כמוהו מכלל דהיתר מצטרף לאיסור. **ואפילו אם נימא דמיירי שלא נבלע ונכנס בו אלא חצי זית משומן ובשר פיגול מ"מ לא היה מעולם חצי שיעור דהא קודם שנבלע היה חתיכת פיגול גדול כשיעור ובשעה שנפרד החצי שיעור תיכף נבלע בבשר כשר והיה היתר מצטרף לאיסור כנ"ל**. ואין לומר דסברת הרב שעה"מ הוא דעל חצי הזית שנבלע לא היה בו איסור לאו באותו חצי זית אף שהיה מחובר מתחלה בשאר בשר פיגול היינו שהיה מצורף ומחובר בשיעור שלם אבל עכ"פ לא היה נקרא שם לאו על זה החצי שיעור לבדו אף קודם פרידתו כי אם ע"י חבורו וצרופו עם שאר הבשר פיגול. הנה סברא זאת בדויה היא כיון שהיה בחבור עם שיעור איסור שלם ממילא נקרא שם לאו על כל החתיכה הגע בעצמך אם יש כאן כזית נבילה הכי תימא שלא נקרא עליו שם חיוב לאו הואיל ויכול לנתחו לחתיכות קטנות כל שהו ולאוכלו בזה אח"ז בהפסק יותר מכדי שהיית אכילת פרס שלא יצרף האכילות ולא יהיה כאן חיוב לאו:

ואין לדמות זה למה דמוקי ר"ל במס' שבועות כ"ג ע"ב מתניתין דשבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שחייב בסתם ואליבא דר"ע ובמפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן דשם כשנפרד ואין כאן אלא ח"ש נבילה אז אזיל ליה לאו דנבילה וחל לאו דשבועה דהא עכ"פ לא אכל אלא חצי זית נבילה אבל כשיש לפנינו כזית שלם של איסור אין לנו לדון בו שאם יפרד ממנו חתיכה קטנה לא יהיה בו אלא חצי שעור. ואף שהסברא היא נכונה מצד עצמה לכל מוצאי דעת אעפ"כ אקבע בה מסמרות בראיה ברורה והוא ממה דשקל וטרי בפ' גיד הנשה דף צ' דאיך נוהג איסור גיד במוקדשין אי איסור מוקדשין קדים איך חייל איסור גיד על איסור מוקדשין. ולכאורה קשה דלמא סובר מתניתין כסתמא דמתניתין דף צ"ו ע"א דאכלו ואין בו כזית חייב וא"כ איסור דמוקדשין ליכא דח"ש הוא ואיסור גיד איכא דחייב על גיד הנשה אף דאין בו שיעור כזית. **ואין לומר דס"ל להש"ס דמוקדשין כולל אף קדשי קדשים ויש בו לאו דמעילה דבק"ק אית ביה משום מועל אף בבשר ובלאו דמעילה חייב אף שאין בו כזית אי אית ביה שוה פרוטה כמו שמבואר במשנה למלך בר"פ א' מהל' מעילה מ"מ קשה דלמא מיירי היכא דליכא שוה פרוטה וגם אין בו כזית בזה ליכא שום לאו לא לאו דמעילה כיון דליכא ש"פ <u>ולא לאו דאכילת קדשים הואיל ולית ביה כזית</u> אבל לאו דגיד הנשה איכא**:

ולתרץ זה צריכין אנו לומר דקושית הגמרא הוא דאיסור מוקדשין קדים הואיל ובשעה שהגיד היה מחובר בהירך ובשאר הבשר היה איסור מוקדשין על כל החתיכה שהיה בו כמה זיתים ובכללה היה נכלל איסור מוקדשין גם על הגיד אף שאין בו כזית מ"מ הרי הוא בכלל כל הבשר שנתחבר בו וא"כ אז לא חל עליו איסור גיד משום שהוא באיסור מוקדשין דהא הוא מצורף לשאר הבשר ואף שנטל אח"כ הגיד ונפרד מעל שאר הבשר ואין בו כזית אפ"ה אין בו איסור גיד הואיל ובשעת חיבורו בהירך לא היה חל עליו איסור גיד לא הוה דומיא דיעקב שנשה לו הגיד בעודו מחובר בשאר הבשר כמ"ש התוס' שם בד"ה קדשים דאיסור כרת וכו' דצריך להיות איסור גיד מחיים דומיא דיעקב ע"ש, **הכי נמי איכא למימר דצ"ל איסור גיד בעודו מחובר בהירך דומיא דיעקב ואז הוא עליו איסור מוקדשים הואיל ובכלל כל הירך איכא שיעור שלם ואינו חל עליו איסור גיד. הראיתי לדעת דאין לדון דין חצי שיעור כל זמן שהוא מחובר בשיעור שלם עד שיפרד ויהיה עומד בפני עצמו ולית ביה שיעור אז דנין בו דין חצי שיעור: ומעתה חזר הדין בחתיכת בשר קודש כשר שנגע בכזית בשר פיגול ולא נפרד ממנו חצי שיעור עד שנבלע בבשר קודש אז לא פסק ממנו האיסור לאו דפיגול דקודם שנבלע היה מחובר בשיעור שלם ובשעה שנפרד ממנו כל שהו תיכף נכנס האי כל שהוא ונבלע בבשר כשר ונעשה שיעור שלם ע"י היתר המצטרף לאיסור**. ומעתה בהתרועע היסוד נפל הבנין ואין חילוק בין הך דמתן ארבע שנתערב במתן אחת להך דיקדש להיות כמוה ובשניהם היה חיוב הלאו קודם שפשע בהם. ואם במתן ד' כתבו התוס' דלא שייך עשה דוחה ל"ת דבל תוסיף הואיל והלאו היה קודם שפשע בתערובתן כמו כן איכא למימר בהך בשר פיגול שנבלע בבשר קודש כשר דאין העשה דוחה הל"ת דפיגול שהיה בו קודם שפשע להיות נוגעים ונבלעים זה בזה **וא"כ הקושיא במקומה עומדת מאי פריך הגמרא בסוגיא דזבחים הנ"ל דיבוא עשה וידחה ל"ת הא לפי תירוץ התוס' במס' עירובין הנ"ל לא שייך בזה דין עשה דוחה ל"ת**:

ואני לעצמי נלע"ד ליישב דברי התוס' דליכא כאן סתירה מסוגיא דזבחים. ומתחלה נשים עין על לשון התוס' במס' עירובין דמתרצים ולא דמי כלל לכלאים בציצית דהא ע"י פשיעה הוא בא והיה יכול להתקיים בלא דחיית הלאו עכ"ל. הנה אחזו התוס' בתירוצם שני דברים. אחד שע"י פשיעה הוא בא, ושנית דהיה יכול לקיים בלא דחיית הלאו. ולכאורה היה די בחלוקה אחת דלא דמי לכלאים בציצית דהוא בא מעצמו דהתכלת והלבן הם צמר ופשתן ולכך נדחה הל"ת מפניה משא"כ במתן ארבע שנתערב במתן אחת הוא המשיך עליו הלאו ע"י פשיעתו ולמה להו להתוס' לסיים עוד בשפת יתר שהיה יכול לקיים בלא דחיית הלאו. **ולכן נראה דס"ל להתוס' דהך חלוקה שבא הלאו ע"י פשיעה אינו מספיק דהתוס' כיוונו על הך סוגיא דזבחים דמצינו שפריך הש"ס שם דעשה ידחה הל"ת אף שגם התם המשיך עליו הלאו ע"י פשיעתו שהניח ליגע ולבלוע בשר קודש טהור מבשר פיגול הרי חזינן דס"ל להגמרא דאף לאו שבא ע"י פשיעה נדחה מפני העשה ובשביל זה צריכים התוס' להוסיף עוד הך סברא שהיה יכול לקיים העשה בלי דחיית הלאו ותרתי בעינן שהיה שהות לקיים העשה בלא דחיית הלאו וגם שדחיית הלאו בא ע"י פשיעה**. ושם בעירובין בתערובת מתן ארבע במתן אחת הוא תרתי לריעותא דתיכף אחר קבלת הדם היה יכול לקיים העשה לזרוק הדם רק ע"י פשיעתו שהיה אח"כ שנתערב דם הבכור עם דם החטאת ולכך אין העשה דוחה הל"ת דבל תוסיף. **אבל שם ביקדש להיות כמוה שפיר פריך הגמרא וליתי העשה ולידחי הל"ת דהא בדרשה דיקדש להיות כמוה אין חילוק אימת נעשה הבלועה ואפילו אם נגע ונבלע קודם שהיה הבשר ראוי לאכילה כגון שנבלע בשר פיגול בבשר הקודש כשר קודם זריקת הדם על גבי המזבח**:...

חתם סופר מסכת נדרים דף יז עמוד א

שוב **הקשה מו"ח הגאון נ"י קושיא עצומה אמ"ש בש"ע סי' רל"ו סעיף ד' שלא יאכל ז' ימים מלקין אותו ואוכל לאלתר, וברמב"ם איתא כן שלא יאכל כלום ז' ימים ובש"ע השמיט תיבת כלום וא"כ י"ל אם יסתכן מאכילים אותו פחות מכשיעור וימתין בכדי אכילת פרס ויחזור ויאכל חצי שיעור**, ואפילו יהיה ח"ש בשבועה אסור מן התורה מ"מ כיון דמשום פקוח נפש מאכילים לו חצי שיעור ודי לו בזה, **ולא יבוא לעולם לידי שיעור שלם לא הוה שבועת שוא וצ"ע על הש"ע**:

ובאמת **קושיא גדולה ועצומה היא, אלא שאני חוכך לומר כיון שתלה בזמן ז' ימים, יש לומר שלא יאכל כזית בצירוף ז' ימים שאפילו יאכל חצי זית ביום הראשון וחצי זית ביום האחרון מצטרפין** כאשר אבאר אי"ה, ונ"ל ראיה לזה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי מ' יום וכי אכל חצי שיעור בהמתנת פרס א"כ מאי רבותי' דמרע"ה, אע"כ לא אכלתי כזית בכל הארבעים יום, וכן ולא תאכלו ולא תשתו שלשת ימים לילה ויום. רוצה לומר אפילו כזית א' בכל השלשת ימים דהרי המדרש מקשה וכי לא מתו ומאי קושיא דלמא אכלו פחות פחות מכשעור להפוסקים דבשבועה ח"ש מותר אע"כ כנ"ל, דהנה פשוט לי דבנשבע על ככר שלא אוכלנה חייב אפילו אוכל מעט מעט וממתין כדי א"פ בין מעט למעט מ"מ כיון שלבסוף נאכל הככר כלו הרי עבר על שבועתו, **וכן הוא ע"כ במצות עשה דאכילת קדשים, ואכלו אותם אשר כפר בהם, נהי אם מגיע לכהן א' כזית א' קיים מ"ע באכילתו מ"מ כשמגיעו כפול עכ"פ מתקיים מצות אכילת הקדשים ההוא בין כל הכהנים בצירוף, וע"י כולם נעשית המ"ע כיון שעכ"פ מתקיים ואכלו אותם, וע' מ"ש תוספות ישנים ר"פ טרף בקלפי ונהי באכילת פסח דאקרקפתא דגברא מונח ואכלו את הבשר צריך כל אחד לאכול כזית, אבל באכילת קדשים אינה מצוה אלא שיתאכל הדבר ההוא כולו ולא יותירו ממנו**, וה"נ בשבועה שלא יאכלנו נמי סגי בהכי לעבור אם אכלו כלו אפי' מעט מעט, והשתא לפ"ז ע"כ בנשבע שלא אוכל מככר זה נמי דינא הכי, דאלת"ה תיקשי למ"ד שבועה חל על ח"ש שהיא שיטת הרמב"ם והמחבר, אמר תחלה שלא אוכלנה והדר שלא אוכל הרי הוסיף בשניה, דאילו בשלא אוכלנה אי היה אוכל מעט מעט אינו אלא חצי שיעור ולא מחייב אי אכלו כלו כך משא"כ בשלא אוכל אע"כ בשלא אוכל נמי דינא הכי דאפילו אוכל מעט מעט נהי דאינו חייב על שבועות כזית שבו מ"מ לכשיגמור לאוכלו כולו חייב על אכילתו, וה"ה נמי בתולה בזמן ז' ימים שלא יאכל י"ל ח"ש ממנו מצטרף, וזהו דעת הרב"י בש"ע הנ"ל:

שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן מט

ואלו נאמרים בכל לשון של חבה יתירה באהבת התורה להרב האברך הותיק מלא עתיק כבוד מו"ה אלי' שרא"ס נ"י:

נפשו היפה בשאלתו אי שיעור אכילת קדשים בכזית או סגי בכל שהוא, הנה כמדומה בלאו דקדשים פסולים פגול נותר וטמא לא קמבעיא לי' דשיעורא בכזית כמבואר בדוכתי טובא, ברכות מ"ט ע"ב מה איסורו בכזית [אף] חזרתו בכזית, פסחים פ"ה ע"א ושלהי מס' שם [קכ"א ע"א] מאן דמתני כזית כאיסורו, ובסוגיא דזבחים דף למ"ד /ל'/ [ע"ב] כזית וכזית תנן ושם ע"ח [ע"א] גבי הפגול והנותר והטמא שבללן וכן מוכח בפ' גיד הנשה [פ"ט ע"ב] לענין קדשים חל על ג"ה, **וכל זה מבואר שאיסור אכילת קדשים פסולים הוא בשיעור כזית, וא"כ ממילא מוכח שגם מצות עשה של אכילת הכשרים הוא בכזית כדמוכח מסוגי' דיקדש זבחים צ"ז ע"ב דאי סלקא דעתך דיוצא במצות עשה דאכילה בכ"ש א"כ לא אתי עשה ודחי לא תעשה דכזית פסולים**, ומ"ש אם פסולה תפסל ה"ל +נדצ"ל: ר"ל =רצונו לומר=+ וצריך לאוכלה בפחות פחות מכזית ומאי פריך הש"ס התם אע"כ אינו יוצא י"ח בפחות מכזית והוא פשוט לפע"ד, **וכן מבואר לענין אכילת פסח שמצותו בכזית דוקא +כ"ה ברמב"ם ה' קרבן פסח פ"ח ה"ג+ ולפע"ד אין כאן ספק כלל** ועיין ב"ק ק"י ע"א וק"ל. **והא דאמרינן רפ"ד דיומא [ל"ט ע"א] בחלוק לחם הפנים שמתחלק לכהני משמר הנכנס והיוצא ומגיע לאחד כפול, נלע"ד דסגי באכילת כזית א' מכל הקרבן ופסח יוכיח שעיקרו לאכילה טפי מכל שארי הקרבנות ומ"מ סגי כשנאכל ממנו כזית אחד** ואם נטמא הבשר האחר או אתותר אין בכך כלום [עי' פסחים צ"א ע"א], **ומ"מ נהי דהקרבן כשר מ"מ אין המנויים יוצאים ידי מ"ע של אכילת פסח אם לא אכלו ממנו כזית, וה"נ בכל הקרבנות בודאי אי לא הי' נאכל מלחם הפנים כלל רק פולין פולין לא היה מתקיים מ"ע של אכילתו כלל אבל באמת הרי הכהן הגדול נטל חלק בראש כמבואר ביומא י"ז ע"ב ואיהו אכל כזית בכדי אכילת פרס כמצותו, ובודאי אי היה אפשר אח"כ שיאכל כל כהן ממנו כזית כל א' מקיים מ"ע באכילתו אך הואיל וא"א וממילא לא קיים שום א' מהם מ"ע באכילה, וכ"כ תוס' ישנים שם** שמשו"ה משכו הצנועים את ידיהם מפני שלא הגיע עליהם כזית לקיים מ"ע גמורה אבל מ"מ מקויים מ"ע של אכילת לחה"פ ע"י הכהן הגדול, **וכן בכל הקרבנות ומנחות נ"ל שעכ"פ הכהן הגדול אם רצה נטל חלק בראש ואכל כזית או לכל הפחות הכהן המקריב שבו עיקור מצוה שהוא אכל כזית ממנו והשאר מתחלק לכהנים**, ויעיין מ"ש רמב"ן פ' צו על פסוק וכל מנחה אשר תאפה בתנור ובפסוק תהי' איש כאחיו יע"ש, וכדמות ראי' מלשון הברייתא ר"פ כיצד מברכין [ל"ז ע"ב] ומנחות ע"ה ע"ב הי' עומד ומקריב מנחות בירושלים מברך שהחיינו נטלן לאוכלן מברך המוציא לחם מן הארץ משמע דפסיקא לי' דהמקריב אינו אוכל פחות מכזית ע"ש הסוגי' וק"ל, עיין מ"ש בס' מוצל מאש [סוסי' נ"א] דף כ"ג ע"ב:

והנה צריכים לומר אף על גב דליכא מצוה גמורה באכילת פחות מכזית מ"מ איכא מצוה לקבל מתנות כהונה אפילו שיהי' פחות מכזית אלא הואיל ושאינו מצוה גמורה משכו הצנועים את ידיהם, דאלת"ה תקשי מש"ס דחולין קל"ג ע"א וע"ש תוס' ד"ה משקל וכו'. ויעיין מ"ש מג"א סי' נ"ג סקכ"ו. **ויש ללמוד מדברי תוס' ישנים דרפ"ד דיומא הנ"ל ממ"ש דאי היו שבעים מאכילה כפול היו חוטפים גם כן ש"מ דכל אכילה שאדם שבע מאותה האכילה ע"י שמתברך במעיו יצא ידי חובתו כמו בכזית**, והוא דין חדש, והסברא נותנת כן שזהו בכלל לשון אכילה דקרא, ועיין ט"ז בא"ח רס"י ר"י ומג"א פליג סימן ק"ץ סק"ד ועמ"ש עוד בסי' רע"ב ססק"ו. ואולי י"ל כמשחז"ל באגדה פ"ג דברכות [כ' ע"ב] שאמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא כתבת לא ישא פנים ואתה נושא פנים לישראל והקב"ה השיב להם כתבתי בתורה ואכלת ושבעת והם מדקדקים עד כזית ועוד +אולי צ"ל: ועד כביצה וקשה ועיין בליקוטי הערות+ מאי מעליותא לברך ברכה לבטלה שאינה צריכה ועובר בלא תשא עמג"א סי' רט"ו סק"ו, ועוד מאי שנא בהאי דקדוק שעי"ז נושא פנים טפי משארי הרבה דקדוקים, **ולפי הנ"ל י"ל**

בהיפוך מהמובן והוא דבשעת ברכתן של ישראל הי' ברכה מצוי' בכל מאכל שלהם והיו אוכלים ושבעים בפחות מכזית, והשתא א"נ נימא בכל המצות דכתיב בהו אכילה אפשר לומר דמ"מ בעי כזית דוקא מ"מ לענין שיעור בהמ"ז קרוב לודאי דאי שבע ליה בפחות מהכי סגי דהתורה תלי ליה בשביעה, ואפ"ה ישראל קדושים הם החמירו על עצמם משום חומר לאו דלא תשא שהוא מיראת השם כמבואר תמורה ד' ע"א ע"כ דקדקו על עצמם לאכול עד כזית אפילו שהיה קשה להם שהרי כבר שבעו בפחות אפ"ה משום שלא לכנס בספק לא תשא בבהמ"ז, והא"ש דהא גבי לא תשא כתיב לא ינקה ה' עיין ר"פ שבועת הדיינים [ל"ט ע"א] וס"פ יה"כ [פ"ו ע"א], א"כ הנזהר בזה טפי ראוי שישא לו ה' פנים היפך מן לא ינקה כי מדה טובה מרובה:

ונחזור לענינו דלפי האמור לק"מ ק' מעלתו מנזיר כ"ט [ע"א] דאי הי' שחיטה לעוף מה"ת היה אסור לחנכו בנזיר ולהאכילו לכהן המקריב כזית נבלה כנ"ל אבל השתא דליכא אלא איסור דרבנן הם אמרו והם אמרו להתיר משום מצות חינוך, וצ"ע קצת וכי אומרים לכהנים חטא משום שיזכה הקטן או האב המצווה לחנכו עיין מג"א סי' שמ"ג סק"א ויעיין תוס' פסחים פ"ח ע"א ד"ה שה וכו' ותל"מ. ואסיים בברכת שלום וחיים פה ק"ק מ"ד נגהי ליום ה' י"ב לירחי תליתאי תקס"ו לפ"ק: משה"ק סופר מפפד"מ

<u>שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן קמ</u>

שלום וכ"ט לי"נ הרב הגאון המופלג ומופלא בתורה חריפות ובקיאות יחדיו צמודים כש"ת מו"ה צבי הרש חיות נ"י אבדק"ק זאלקאו יע"א:

יקרתו הגיעני, ועל מבוקשו כבר השבתי באגרתי הצעירה ועוד אכתוב מזה לקמן בסוף השיטה, ועל עתה באתי על דברי תורה שלו הסובב על ג' ענינים. אחד, במ"ש הרא"ש פרק ערבי פסחים [סי' כ"ה] דמרור בעי כזית מדמברכים על אכילת מרור, משמע דזולת זה לא בעינן כזית, וקשה הלא סתם אכילה בכזית, ושוב כתב לעיין בס' שאגת אריה [סי' ק'] בזה, עיינתי בו ותמהתי על זה הגאון במ"כ לא ירד לעומק הענין, ואלו דברי אשר כתבתי בתשובה אחרת זה שנים רבות, ודברי ספר הנ"ל לא ראיתי אז כי אין דרכי לחפש בספרים אם לא יעוררני אדם עליו, **הנה כה אמרתי, בפרשת בא [י"ב ח'] בפסח ראשון כתיב ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו, ובפרשת בהעלותך [ט' י"א] בפסח שני כתיב על מצות ומרורים יאכלוהו, וההפרש קל להבין, בפסח ראשון איכא מצות עשה באכילת פסח בפני עצמו ובאכילת מצה בפני עצמו אך מרור אינו מצות עשה בפ"ע אלא טפל לפסח, ע"כ כתיב מצות עשה של אכילה על שניהם פסח ומצה ואמר על מרורים יאכלו שני אלו, נמצא כתיב אכילה בפסח ובמצה ולא במרור, אמנם בפסח שני גם המצה טפלה לפסח ומי שאינו אוכל פסח שני אינו אוכל מצה, ע"כ כתוב על מצות ומרורים יאכלוהו לפסח ולא כתיב אכילה אלא אפסח ולא אמצה ומרור. ומ"מ אף על גב דלא כתיב אכילה בהדיא במרור לא בראשון ולא בשני, מ"מ ודאי דבעי כזית דאיתקש למצה ופסח, אלא שאין אנו יכולין להמציא זה מלבינו**, לכן הוכיח הרא"ש מדאמרינן בפרק ערבי פסחים דמברך על אכילת מרור שמע מינה פשיטא לרבנן מהקישא הנ"ל דשיעורו בכזית. **ובדברים הללו ניחא מה שיש לדקדק בפרק ערבי פסחים [קט"ו ע"א] בהא דהלל היה כורך מייתי קרא דבהעלותך ולא קרא דפרשת בא, והיינו משום דרבותא קמ"ל דאפילו ב' טפלים היינו מצה ומרור, אינם מבטלים כזית א' של פסח שהוא עיקור /עיקר/ טפי דמ"מ מצות מיקרי ומצות אין מבטלים זא"ז, אלו דברי שם**:

ב' נתעורר פרמכ"ת נ"י בהא דר"פ טרף בקלפי [יומא ל"ט ע"א] כל כהן שמגיע כפול וכו' יע"ש בתוס' ישנים שדבריהם קצת מגומגמים, גם בזה כבר כתוב אצלינו +בדפוה"ק צויין כאן בסוגריים: לעיל סי' מ"ט, ועי' בליקוטי הערות+ דלפע"ד אין מצות עשה מחוייב על האוכל קדשים שיאכל כזית, דא"כ לא היו רשאין לחלק הקדשים לכמה כהנים שיגיע לאחד כפול ואין שום אחד מהם מקיים מ"ע בכל הקדשים, חוץ מפסח שבו מחוייב כל אחד לאכול כזית, אבל שארי קדשים מצות עשה הוא שיהיה זה הלחם הפנים או המנחה והחטאות נאכלים ולא יותירו ממנו ובהצטרפם יחד לאכלו כולו נתקיים מ"ע ואכלו אותם אשר כופר בהם, ומ"מ מי שמגיעו כפול ושבע ממנו או כזית אפילו אינו שבע ממנו הוי ליה אכילה ומצוה חשובה היה חולק, אבל כשמגיע כפול ואינו אלא סניף למצות עשה +אולי חסר וצ"ל: ואינו שבע ממנו אינו אלא סניף למ"ע+ ע"י צירוף כולם והמצוה יכולה להתקיים ע"י אחרים היו הצנועים מושכים ידיהם, זהו כוונת תוס' ישנים שם לפענ"ד ודברי מג"א סי' נ"ג סקכ"ו צ"ע:

ובזבחים [צ"ז ע"ב] אמרינן יקדש להיות כמוהו, ופריך ליתי עשה דאכילת כשרים ולדחי ל"ת דאכילת פסולים, וצ"ע דבפסחים ר"פ אלו עוברים [מ"ה ע"א] מוקי האי קרא לחצי זית היתר וחצי זית פסולים, וגם בחולין [צ"ט ע"א] בסוגיא דזרוע בשלה גרס ר"ת [בתוס' ד"ה גלי] דבהיתר מצטרף לאיסור מיירי, וא"כ עשה דאכילת כשרים ליכא דאין כאן אלא חצי שיעור ולא תעשה דפסולים איכא דהיתר מצטרף לאיסור. ולהנ"ל ניחא, דאין העשה של זה האוכל אלא ע"י צירופו באכלו החצי זית נתקיים העשה של ואכלו אותם אשר כופר בהם ואם יפסל הך חצי זית ע"י בליעת פסולים לא קיימו מ"ע של אותו קרבן כלל, ושפיר פריך +בדפוה"ק צויין כאן: ועיין לעיל סי' מ"ט ביאור נכון על הא דאמרינן במס' ברכות [כ' ע"ב] אמר הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת.+ מיהו בירושלמי משמע שהיה הברכה בפת שמגיע לכל אחד כזית ולא במעיו, וכבר נתעורר בזה בס' שיח יצחק על יומא:...

<u>מנחת חינוך מצוה קב</u>
שיאכלו כהנים קרבנות

(א) שנצטוו כו'. **עיין דינים אלו בר"מ פ"י מהמעה"ק וחטאת ואשם ושלמי צבור הם בכלל מ"ע זו ושירי מנחות ג"כ מ"ע אך הוא נמנה למ"ע בפ"ע** כמ"ש בר"מ ולקמן פרשת צו ונאכלין לזכרי כהונה בין תם ובין בע"מ דבע"מ חולק אפי' בקדשי קדשים **ובכלל מצוה זו שיאכלו הכהנים חלקם אפי' מקדשים קלים כמ"ש הרב המחבר ומבואר בר"מ שם**. ויתבאר בעזה"י כ"א על מקומו מה הם אוכלין מכל קרבן והמורם מקדשים קלים נאכלין לזכרי כהונה ולנקבות ולעבדיהם ולנשיהם **א"כ אפשר המ"ע מוטל על הנקבות אם נתנו להם מקק"ל אך הרהמ"ח כתב בסוף המצוה ונוהגת כו' בזכרי כהונה ועובר ולא אכל חלקו כו' בטל עשה ונענש עוד מצד כפרות הבעלים היינו בק"ק** כמ"ש ונענש מצד כפרות כו' והיינו בק"ק כמ"ש לפני זה **דבקק"ל אין תלוי הכפרה באכילת הכהנים אך מ"מ ה"ל להרהמ"ח להביא דמ"ע זו נוהג בזכרי כהונה בק"ק ובנקבות ג"כ בקק"ל עכ"פ מצוה זו נוהג בזוב"נ וגם מד' הר"מ כאן שכתב אכילת חטאת ואשם כו' ה"ה לשאר הקדשים שאוכלי' אותם הכהני' שאכילתו מצוה נראה ג"כ דוקא בכהנים ולא נשיהם ועבדיהם. <u>והנראה דהמצוה הוא דוקא על הכהנים העובדים דהתור' צותה לחלוק לכל ב"א והתורה ציותה להם לאכול אבל נשים דאינם בחלוקה ע"ש בר"מ וכן קטנים דרשאים לאכול אפי' קה"ק ל"ש המצוה כלל עליהם והתורה התירה להם לאכול הן קטנים הן נשים ועבדים אבל אין מצוה כלל</u>** וכ"נ מלשון הפוסקים ע"ש בר"מ. **<u>וגם נראה דאפי' כהנים כל שלא היו ראוים לעבודה בשעת הקרבן כגון שהיו טמאים דאין חולקין לאכול לערב ע"ש ובודאי רשאים לאכול רק כיון דהתורה לא זיכתה להם בחלוקה א"כ אין מגיע להם אין מצוה עליהם כלל רק אותן שהם בכלל חלוקה התורה זיכתה להם ומשלחן גבוה זכו ומוטל עליהם לאכול ואם לא אכלו בטלו מ"ע</u>** וכ"ה כאן בהרהמ"ח שכתב ועובר כו' ולא אכל חלקו המגיע לו בזמן כו' בטל עשה כוונתו כמ"ש וז"פ לענ"ד.

והנה בר"מ והרהמ"ח מבואר דמצוה זו על הכהנים היינו בקה"ק או המורם מקק"ל אבל ישראלים מקק"ל מה שהוא שלהם אינו מבואר אם הוא מ"ע עליהם לאכול שלמים וכדומה אבל בפסחים נ"ט גבי מח"כ שמקריב בע"פ ריב"ב אומר אף בשאר ימו"ה כו' **וע"ש בפירש"י ד"ה בשאר** כתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם **אלמא אכ"ק מ"ע בין הנאכלים לכהנים בין הנאכלים לישראל וע' בצל"ח ביצה דף י"ט שנסתפק בזה ובמחכ"ת נעלם ממנו רש"י בפסחים דף נ"ט מפורש להדיא** דבין הנאכל לכהנים ובין הנאכל לבעלים הוא מ"ע ע"ש ד"ה בשאר ימות השנה כו'. **וכן מבואר ברא"ש בפירושו לנדרים דף ד' ע"ב** ד"ה קשריא לה למיכל בקדשים שאכילת קדשים מ"ע **וע"כ בקדשים קלים דק"ק אסור לנשים אך הר"נ שם פי' דמיירי באכילת פסח משמע להיפך. ואח"ז מצאתי לרמב"ן על סה"מ מצוה א' להדיא דאכילת קדשים קלים לבעלים מ"ע כמו אכילת ק"ק לכהנים שכתב שם וכמו שהוא מ"ע לכהנים בחטאות ואשמות כך הוא בבעלים בחלק הראוי להם ע"ש**. ובש"ס מקשה מאי אולמי' דהאי עשה כו' מבואר דעשה היא ונהי דלא פסקינן כריב"ב מטעם אחר עכ"פ **<u>מבואר דעשה זו נוהג בכהנים ובישראלים וממילא גם בנשים אם הם בעלי הקרבן גם עליהם המצוה</u> ואמאי כתב הר"מ דמצוה בכהנים וגם הרהמ"ח כתב שנצטוו הכהנים ובאמת מצוה על כל ישראל לאכול קדשים כ"א מה ששייך לו** כהנים בק"ק ובמורם מקדשים קלים וישראלים בשלהם היינו בכל הקרבן של קק"ל. ולפמ"ש מצוה זו היא כוללת כהנים וישראלים ונשים ועבדים. וטומטום שהוא ס' אשה אף דאשה גם כן אוכלת מ"מ טומטום אינו אוכל שהוא ס' ערל ער"מ ואנדרוגינוס אוכל בקק"ל אך אם הוא כהן אינו בחלוקה אפי' בקק"ל מה שמגיע לכהנים א"כ אין המצוה עליו אך בקרבן שלו השייך לבעלים אוכל בין איש בין אשה א"כ נכלל במצוה אנדרוגינוס ג"כ וגרים. חוץ מחש"ו דאינם בני מצות כמו בכה"ת. **ועיין בסוף פסחים דמברך על אכילת פסח ומברך על אכילת הזבח היינו שלמי חגיגה אשר קב"ו לאכול זבח** וכ"פ בה' תו"מ אף דפוסק דחגיגת י"ד רשות בהק"פ מ"מ כיון ששחט מ"ע עליו לאכול כמו כל נו"נ וע"ש ברשב"ם דפ' ברכת הזבח היינו אם הקריב נו"נ ע"ש **<u>מבואר מכ"ז דמ"ע זו כוללת כל ישראל</u>**. **<u>וז"פ דמ"ע זו דאכילה הוא ככל המצות שבאכילה כאכילת פסח מצה ומרור וצריך שיהא כזית ובפחות ליי"ח המצוה</u>**. ושלא כדרך אכילתן תלוי בספיקו של המ"ל פ"ה מהלכות יסודי התורה אם במ"ע יוצא שלכד"א וכן אי מצטרף בין השינים ובין החניכים או בלע או כרכו בסיב ובארתי כל הנ"ל במצות הנ"ל. **וגם בודאי יצא בכזית א' כמו פסח ומצה** ולקמן פרשת צו במצות שירי מנחות עוררתי מהא דיומא דלאחר שמעון הצדיק הי' מגיע לכ"א כפול מלחה"פ והיאך היו חולקין פחות מכזית. ומקום אכילת כל קרבן הן ק"ק הן קדשים קלים וזמן אכילתן יבואר אי"ה אצל [כל] קרבן וע' מ"ל דכהן האוכל מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן והוא מר"מ סוף ה' תרומות ופ"א מה' בכורים:

<u>מנחת חינוך מצוה קלד</u>
...**ומצאתי בשות"ש ש"א סי' צ"ו כתב דמצות עשה דואכלו את הפסח קאי על כל הפסח ולא על כזית ממנו וכן גבי עשה דואכלו באכילת קדשים קאי על כל הקרבן ולא על כזית לחוד והביא ראי' מזבחים צ"ז גבי פסולה וגבי עצם שיש בו מוח לא ישברו דמקשה הש"ס ניתי עשה ולידחי ל"ת הא שם בלאו המוח יש הרבה בשר וכן גבי קדשים חוץ מה שנפסל יש בשר א"כ מאי מקשה דהעשה ידחה וע"ש. ואיני מבין** דק' הש"ס גבי פסח **דסתמא כתי' ועצם לא תשברו אפי' באם אין כזית לאיש א' רק עם המוח כגון שנמנו הרבה אנשים ולא יגיע לא' כזית רק עם המוח וע"ז מקשה וניתי עשה לדחות וגם גבי קדשים אם יש כהנים הרבה שלא יגיע לכ"א כזית רק עם מה שנפסל ובל"ז לא יגיע כזית**. שפיר מקשה הש"ס ניתי עשה כו' **<u>אבל באכל כזית בפסח או בקדשים אין מצוה עוד כלל לאכול רק שלא יבא לידי נותר ויכולי' ליתנם לקטנים ובפסח דצריך מינוי מצוה לאכול רק להציל מיד נותר אבל לא מ"ע דאכילה</u>** כנ"ב ומ"מ צל"ע עוד בזה.
ועיין יומא נ"ט דכ"ז שהיה שמעון הצדיק קיים נשתלחה ברכה בעומר ובלחה"פ ובשהל"ח וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר כו'. **<u>ואיני מבין כיון דחיוב המ"ע לאכול כזית היאך הותיר ולא קיים המצוה ומצוה לאכול קדשים על השובע כמ"ש בר"מ כאן ולומר דהי' משביעו שלא היה יכול לאכול יותר מחמת השובע דהי' אכילה גסה היאך שייך לומר</u>**

דהיה ברכת השי"ת בזה ובטלו ממ"ע שלא יאכל כל הכזית וצ"ע. ונראה דידוע דאין חולקין קרבן כנגד קרבן והיו חולקין המנחה או איזה קה"ק לכל ב"א **ואם לא היה מגיע לכל כהן כזית א"כ נתבטל מ"ע זו ל"א דעכ"פ לכהן א' יתנו כזית ולאחרים פחות דעכ"פ יתקיים מ"ע של אכילה. ז"א כיון דהתורה זיכתה לכולם יחד ואין א' עדיף מחבירו א"כ ה"ל כאלו אין כאן מנחה דלא חל המצוה כלל ה"נ אם מגיע לכ"א פחות מכזית והם כולם שוים בקדשים א"כ כיון דאין לו א"ח במצוה זו והיאך נוכל ליתן לא' לקיים המצוה במה שאינו שלו דכולם שוים**. והנה בש"ס מבואר הלשון וכל כהן שמגיעו כזית הי' אוכל כו' נראה דלאו לכל כהן הי' מגיע כזית דיש יותר או פחות. וכפירש"י שם ד"ה וכל ובימי שמעון הצדיק אף מי שמגיעו כפול לא היו מושכין ידיהם עכ"ל דבימי שמעון הצדיק יש שהי' מגיע להם כזית ויש שהי' מגיע להם רק כפול. ואיני מבין זה הא צריך לחלוק לשוה דכולם זוכים בשוה ער"מ כאן והוא מבואר בתורה ואיך נתנו לא' בפחות ולא' יותר ולומר דלא הי' אפשר לצמצם. אך באמת פול הוא קטן מאד נגד כזית ובודאי ידעו כמה כהנים הם וחלק הממונה לחתיכות ואפי' אי לא צמצם עכ"פ לא הרבה א' מחבירו רק קצת אבל לא כפול וכזית דגדול הרבה כזית מפול ול"ש א"א לצמצם ע"כ אפ"ל דבכונה היו נותנים לא' עכ"פ כזית כדי לקיים מצות אכילה כמש"ל. **אך א"נ דהיאך נוכל ליתן לאחד חלק חבירו דאינו שלו ולא זכה בו כלל ואפילו בהסכמת חבירו ל"מ דאינו שלו דממון גבוה ע' קדושין כ"ג. ובפרט דהמצוה יכולה להתקיים בכה"ג דהוא נוטל חלק בראש כמו שירצה ער"מ פ"ה מהכה"מ. ולולא ד' רש"י ז"ל הייתי מגיה בש"ס וכצ"ל וכל כהן הי' מגיעו כזית היינו דהברכ' נשתלחה והי' מגיע לכל כהן כזית ועוד אכל ושבע כו' אבל רש"י לא פירש כן וצ"ע**. עוד מבואר שם מכאן ואילך היינו אחר מיתת שה"צ נשתלחה מארה בעומר כו' כל כהן מגיעו כפול הצנועין מושכין את ידיהם והגרגרנים כו' נראה מלשון הש"ס דלא הי' מגיע לשום כהן כזית רק כפול ולא נתקיים כלל מצות אכיל' כיון שלא הי' שיעור א"צ לקיים כמ"ש. **והנה מה שהיו הצנועים מושכים ידיהם כיון דלא היו מקיימין המצוה דפחות מכזית אינו מצוה א"כ לא היו נוטלים כלל אבל אם הי' מגיע כזית ודאי לא היו מושכין ידיהם לקיים מצוה ולפ"ז מוכח דגבי מ"ע אין מצוה בפחות משיעור דאל"כ לא היו מושכין ידיהם אף בלפחות מכשיעור. וע"כ דעל ח"ש ליכא מצוה כלל רק המצוה שלא לבא לידי נותר וזה אפשר להתקיים ע"י אחרים דהאחרים אכלו אבל אם הי' מצוה באכילה מצ"ע ודאי לא היו מושכים ידיהם כנ"ב**. ולכאורה היאך משכו ידיהם כיון שזכו ואין יכולים ליתן ולמכור חלקם לאחרים דהיא מ"ג כמש"ל נראה דהתורה זיכתה למי שרוצה אבל מי שאינו רוצה לזה לא זיכתה התורה כלל וזהו רק הרוצים ונתרב' חלקם. ולפ"ז אפשר לעיל ג"כ ניחא דיש כהנים שלא רצו כל חלקם רק מעט א"כ נשאר לקצתם כזית שהנשארים שרצו זכו בחלקם ומיירי שאם היו כולם רוצים לא הי' נשאר לכ"א כזית ולא היו מקיימים מצות אכילה ע"כ הרבה לא רצו כלל רק מעט קצת כדי שיגיע לקצת כזית שיקוים מצות אכילה ג"כ **אבל באם מגיע לכ"א כזית בודאי אין ראוי למחול שלא לקיים מ"ע אם הוא אוכל כזית מקיים המצו'**. וז"פ דמי שרוצה א"י ליטול חלקו וליתן לאחר אפי' כ"ש כיון שהוא רוצה יש לו חלק ואפי' כ"ש אסור ליטול אצלו בע"כ וליתן לאחר וז"פ כמש"ל. שו"ר בת"י שם כ' על הא דמגיעו כפול כו' אבל אם הי' מגיעו כזית לא היו מושכין ידיהם מלקיים מצות אכילה **אבל כאן ל"ה מצות אכילה לגמרי כיון שהי' רק כפול כמ"ש וגם נראה דמצוה איכא בח"ש שכתבו דל"ה מ"א לגמרי כו' ואינו מוכרח דאין סברא ג"כ אם הי' קצת מצוה שיהי' מושכין את ידיהם ע"כ נראה דל"ה מצוה כלל בח"ש כמ"ש ע"כ וא"ת היכי דהי' מגיע לכ"א כפול איך מקיימין מצות אכילה וי"ל דלא בעינן כזית לגמרי אלא כזית עדיף כו' וזה ודאי צ"ע כיון דהיא מ"ע ואכילה כתיב בודאי צריך כזית כמו בכה"ת ובפחות או קצת מצוה איכא מחמת ח"ש או לא כמ"ש אבל ודאי מצוה גמורה הוא רק בכזית** וגם סותרים דבריהם דלפ"ז דמצוה איכא אף בפחות א"כ היאך הצנועים מושכים ידיהם. **ולפמ"ש הכל ניחא דפחות אינו מצוה כלל ע"כ היו מושכין ידיהם ולא קשה שלא נתקיים מ"א מה בכך כיון דלאחר חלק הצנועים שהיו מושכין את ידיהם לא היה מגיע גם כן לכ"א כזית ובע"כ א"י ליקח מזה וליתן לזה א"כ לא חל המצוה כלל כיון דליכא כזית כנ"פ וברור בס"ד. וגם מצות אכילת לחה"פ ושהל"ח והעומר נתקיים תמיד אף לאחר מיתת שה"צ דכה"ג נוטל מחצה** מלחה"פ ער"מ פ"ה מתו"מ ומשהל"ח היה נוטל ג"כ חלה שלימה ער"מ שם ובעומר אם רצה נוטל חלק יפה ער"מ שהבאתי לעיל בהכה"מ **ואם לא היה מגיע לכהנים שיעור לא נתחייבו כלל ואין עיכוב אם לא אכלו כנ"ב בעזה"י**.

מקדש דוד קדשים סימן יד אות ו

ו) **ולענין שיעור אכילת קדשים כתבו בתו"י יומא (ל"ט א) דאף בפחות מכזית איכא מצות אכילה, מיהו בכזית איכא מצוה טפי**, והוכיחו זה מלחם הפנים שהיה מגיע לכל אחד כפול אף על גב דהוי פחות מכזית, ומוכח דאף בפחות מכזית איכא מצוה ע"ש, **והמנחת חינוך מצוה קל"ד סק"ב ג"כ עמד בזה דלחם הפנים היה מגיע כפול, והקשה ג"כ הא אין אכילה פחותה מכזית, ותי' כיון דאינו מגיע לכל חלק כזית הוי כמו דאין שם מה לאכול וליכא מצות אכילה כלל ע"ש**.

ונראה דלא רק על לחם הפנים יש להקשות כן כי אם על כל המנחות, דאם בחלוקת לחם הפנים לא היה מגיע לכל כהן כזית, א"כ בכל המנחות כן, דכשתגיע לחשבון עשרונות נמצא דהיה מגיע בחילוק מנחות לכל כהן כמו בלחם הפנים, דלחם הפנים היו בו י"ב חלות שהם כ"ד עשרונות, ומשמר היוצא נוטל שש ומשמר הנכנס נוטל שש נמצא לכל משמר י"ב עשרונות, וכ"ג חולק עם כל משמר בשוה כמו שפסק הרמב"ם ז"ל פ"ד מתמידין ומוספין הי"ד, נשאר לכל משמר ג' חלות שהן ו' עשרונות, והם מתחלקים לששה בתי אבות נמצא מגיע עשרון לכל בית אב, וה"נ בכל מנחה שבאה עשרון ומתחלקת לאותו בית אב, **ואם בחילוק לחם הפנים לא היה מגיע לכל כהן כזית, א"כ ה"ה בחילוק כל מנחה, והכא ליכא למימר דהוי כמו שאינה, דהא במנחת חוטא כפרת הבעלים תלוי באכילת כהנים דכל כמה דלא אכלי כהנים לא מתכפרי בעלים, וע"כ צריך שתהא בה אכילה**, [מיהו לתי' אחרון בתוס' פסחים (נ"ט ע"ב) דכל זמן שהבשר ראוי לאכילה לא מתכפרי בעלים עד דאכלי בשר, אבל אם נפסל הבשר נתכפרו הבעלים, א"כ הכא כיון דאכלי להו אף על גב דליכא אכילה אצל כל כהן דליכא כזית מ"מ כיון דליכא מנחה בעולם נתכפרו הבעלים], **וע"כ צ"ל כהתי' דבקדשים חשיב אכילה אף בפחות מכזית**.

עוד הקשה שם המנחת חינוך על לשון הש"ס דיש שמגיע להם כזית ויש מגיע להם כפול, והקשה הא יד כולן שוה בחלוקה ואיך מגיע לזה יותר מזה, ולענ"ד נראה בפשוטו דהא אמרינן (סוכה נ"ו א) דמשמר היוצא נוטל שש והנכנס נוטל שש **ובכל משמר החלות מתחלקות בשוה לכל הכהנים, ואם משמר היוצא והנכנס אחד גדול ואחד קטן** כגון משמרתו של

יהויריב ושל ידעיה, דמשמרתו של יהויריב יותר גדול כדאמרינן בב"ק (ק"י א) אין בו למשמרת יהויריב כו', א"כ לכהנים של משמרת ידעיה מגיע לכל כהן יותר.

עוד כתב שם המנחת חינוך דמצות אכילת קדשים אינה אלא על כזית אחד, כיון שאכל אדם כזית מן הזבח אין עליו עוד מצות אכילת קדשים, והשאר עליו רק בלאו דבל תותירו אבל עשה ליכא, והביא שם קושיא ע"ז בשם ספר מוצל מאש מההיא דפסחים (פ"ה א) דאמרינן יבוא עשה דואכלו את הבשר בלילה ההוא ולדחי ל"ת דשבירת העצם אלמא איכא עשה לאכול את כולו ע"ש, **ולענ"ד אדרבה משם הוי סייעתא דאמאי מייתינן קרא דואכלו את הבשר כו' דכתיב בפסח ולא מייתינן קרא דואכלו אותם אשר כופר בהם דזהו עשה דאכילת קדשים בכל הזבחים**, כמ"ש רש"י ז"ל בפסחים (נ"ט א) דזהו עשה בין באכילת כהנים בין באכילת ישראל, **ולפ"ז אתי שפיר דעשה דאכילת קדשים הנוהג בכל הזבחים אינו אלא על כזית, וא"כ ל"ש דליתי עשה וידחה ל"ת דשבירת העצם, ולהכי מייתינן עשה דואכלו את הבשר בלילה ההוא דכתיב בפסח, וזו העשה איכא על כל הבשר**.

עוד דייק שם המנחת חינוך (סק"א) דאיך נותנין קדשים לקטן כיון דאכילת קדשים הוי מצוה, והוכיח ג"כ מזה דמצות אכילה אינה אלא על כזית ועל השאר הוא רק בבל תותירו, ומש"ה השאר יכולים להאכיל אף לקטנים ע"ש, **ולענ"ד התי' אינו מספיק דהא בתרומה איכא ג"כ מצות אכילה ואיך מאכילין תרומה לקטן**, והתם ליכא למימר דליכא מצוה רק על כזית, דזה שייך לומר רק בקדשים דמכל קרבן איכא מצוה על כהן לאכול כזית, אבל בתרומה דכל כזית תרומה הוא תרומה בפ"ע מה שייך זה, ואטו ליכא מצוה על כהן לאכול רק כזית אחד לעולם, **וכן במעשר שני דאכילתו מצוה כדאמרינן בירושלמי פרק בתרא דיומא (ה"א) איך יהבינן לקטן**.

ובעיקר קושית התו"י והמנחת חינוך על ההיא דלחם הפנים שהיה מגיע לכל אחד כפול הא אכילה בכזית, יש לעיין מנ"ל דבעינן שיעור אכילה מכל קרבן וקרבן ואמאי לא יצטרפו ב' קרבנות לשיעור אכילה, דאכילת קדשים מצוה היא, וא"כ אפשר דמצרף לחם הפנים עם שירי מנחות לאכילה.